

Lapszámunkat **Sütő Zsolt** fotóival illusztráltuk. A művész az 5. oldalon mutatkozik be.

Orbán János Dénes

Ha mit még hátrahagynunk

*»ha nem is értitek
mint hómezőn a vadlúd
ha mit még hátrahagynunk
fakuló képeket«*

Kányádi Sándor: Töredék

mint hómezőn a vadnyúl
az ugró képzelet
ha mit még hátrahagynunk
a kép s a képkeret

ha volt és lesz kinek
mint hómezőn a vadnyúl
s a kilátástalanság
amint épp sejti meg

mint hómezőn a vadnyúl
ha kifehéredett
ha mit még hátrahagynunk
egy fehér négyzetet

ha volt és lesz kinek
mint hómezőn a vadnyúl
az egybeolvadás és
kihülő létlelet

mint hómezőn a vadnyúl
ha nem is értitek
ha mit még hátrahagynunk
egy üres képkeret

– Azt hiszem, túlzás nélkül mondhatom, hogy mindenki meglepődött, mikor a nevedet olvasta a József Attila-díjasok listáján. Kizárólag csak azért, mert mindenki biztosra vette, hogy neked „olyanodnak már lennie kell“. Gratulálhatunk, és valóban csak most kaptad meg? A késedelemért akár egyfajta kárpótlásképp is, de melyik másik díjnak örülnél kifejezetten?

– Túlzott elvárás volna magamtól és talán az én munkáimat olvasóktól, becsülőktől is, ha komolyan venném ezeket az egyébként rendkívül hízelgő megjegyzéseket, szerencsés egy fordulatnak tekinthető mindössze, már amennyiben az lehet. Elbizakodottságra adna okot, ám úgy alakult, hogy újabb munkákban vagyok, és ezek pont elég elégedetlenséggel látnak el. Egyébként meg, a díjakat illetően, akár egy apróhirdetésben, az is állhatna, hogy „minden megoldás érdekel“, annak ellenére, hogy nem vagyok egy díjsóvár alak. Az érdeklődés természetesen jól esne minél több irányból tehát, kinek nem, annak ellenére, ha már a szív munkáját vesszük, hogy azért az egy „magányos vadász“. Azt tapasztalom, őrzi tekintélyét a JA díj a szakmában, meg azon túl is, úgyhogy ez rendben van, viszont a vele járó összeg nem „életszerű“. Vannak olyan nem állami díjak már, amelyek remek kuratóriumi döntések eredményei, elismerések ezek is a

Irodalmi Jelen

VIII. évfolyam
90. szám
2009. április

Örökös munkatársak:
Faludy György, Méhes György

**Semmi jónak
elrontója**

Solymosi Bálint
József Attila-díjat kapott
2009. március 15-én

javából, jóval komolyabb pénztalalmazással. Így hát, ha megjelennek az éppen munka alatt lévő könyveim, úgy rendre állok a díjesők alá, nehogy már én legyek valami jónak az elrontója.

– Ha díjakkal nem is halmoznak el, hogy érzed, mennyire figyel rád az irodalmi élet manapság?

– Fogalmam sincs; nem veszek részt igazán benne, egyáltalán, csak sejtem, mi is az, amit „irodalmi életnek“

Honlapunkról ajánljuk

Őszinte bizonytalanság

Halálos humor és Kék liba Boris Viantól

Hegy Botos Attila:
Túl a határokon

Klein László:
*Írok, mit is tehetnék;
Ablak-Zsiráf felnőtteknek*

Tatjana Anyegina:
Psyché

Ami a személyesen túl történik, riasztó–interjú Szabó Tibor Benjáminnal

Onagy Zoltán:
*Locsolófillérek;
A nagy Ó és a húsvéti korcsma*

Weiner Sennyey Tibor: *Lila akác a Helikonon*

Lázár Bence András versei

Géczy János:
Anekdota – részlet

Solymosi Bálint:
Életjáradék – részlet

www.irodalmijelen.hu

Böszörményi Zoltán
*Korinthoszi
serleg vagyok*

Lászlóffy Aladárnak

ha rámtalálnak
múzeumba visznek
hetente letörlik rólam a port
megsimogatnak tollseprű-finom
óvatossággal habkönnyű ujjak
s én majd alázattal megremegek
mint egykoron
a türelmes mester kezében
aki életre keltve
szomorúan suttogetta maga elé:
HA
netán elkallódnál az időben
bizakodj: valaki egyszer rádtalál
s azoknak
akik majd föléd hajolnak
érdekes leszel
szép és történelem

neveznek. Vannak barátinak mondható kapcsolataim még régről, és általuk, vagy általuk sem értesülök semmiről, mert általában megkímélnék ettől, de néha valami pletyka, vagy fontosabb esemény persze engem is érdekel, kimondottan egy rendkívül rövid ideig, nincs túl nagy kedvem hozzájuk. Általában véve én máshonnan nézem az életet és az irodalmat, hiszen azzal már kamasz koromban kényszerűen le kellett számoljak, hogy polgári vagy hivatalnok metódusokon, elgondolásokon törjem a fejem. Mindazonáltal eme baráti figyelmességeken túl mintha a fiatalabb korosztály kitüntetne az érdeklődésével, akármilyen hülyén is hangzik, ez megtisztelő.

– Az Életjáradék szerkezetileg is nagyon egyedí, izgalmas regény. A szétrobbantott történet később újra egymás mellé rendezett repeszei sokszor csak bekezdésnyi egységek. A készülő regényed tematikailag ott folytatódik, ahol ezt lezártad – formailag is ezt a vonalat folytatod?

(Folytatása a 6. oldalon)

CSAPODY KINGA

Talán ötven évvel ezelőtt New Yorkban, karácsony előestéjén, egy szombat délután Sig Buchmayr síboltjában segédkeztem eladóként. Igazából Sig fiainak voltam a barátja. Az erős téli szezon megkívánta, hogy több eladó dolgozzon hétvégén a boltban, mint azt Sigi megengedhette magának. Ezért csatlakoztam a csapathoz a Fifth Avenue melletti, a Szent Patrick katedrálissal szemben lévő üzletben. Szent Patrick, mint köztudomású, az írek védőszentje. Ő térítette a pogányokat a kereszténységbe. Buchmayr, aki egyáltalán nem volt szent, viszont osztrák síbajnok volt, 1929-ben megalapította az első síiskolát az Egyesült Államokban. Ő szervezte az első téli vakációs központot, a New Englandban található híres Sugar Hillt. Ővé volt a legsikeresebb New York-i síbólt is. Szombatonként ez nem csupán a síelők, hanem akkoriban valamennyi helybéli sportember kötelező találkahelye volt. Itt délutánonként úgy pezsgett az élet, mint manapság a fiatalok népszerű éjszakai szórakozóhelyein. Gyönyörű lányokkal, akik síbotokat és pulcsikat kerestek, de valóban a srácokat mustrálták. A fiúk komolyan megvitatták a hóviszonyokat és a különböző kötéseket, de igazából azon tanakodtak, milyen összeköttetést lenne érdemes kötni, melyik lánnyal. Egy magas skandináv szőkevel, aki valószínűleg már állt lécen, vagy egy kis barnával, aki még sok leckére szorul. Jőmagam is ezen tündöttem, amikor egy kis szepiós vörös hajú lánynak francia sícsizmát húztam formás lábára. Én ezután már elégedett voltam az esti programmal, hiszen Patsy igent mondott egy randira, bár a csizma nem volt kedvére való.

De hol volt még az a randi? Még néhány óra munka volt előttünk. Este ötkor, egy órával a zárás előtt hárman kimentünk a bolt mellé, a Saks Fifth Avenue áruház elé, hogy egy pár pernyi téli levegőt szippantsunk. Hirtelen egy ötletem támadt. Javasoltam

Kilencéves koromban jelentős változás állt be életemben. Elkezdtem érdekelni a futballt, a labdarúgást, a focit. Elkezdtem vásárolni a halványzöld színű „Nemzeti Sportot” és csapatot is választottam magamnak – NAC-szurkoló lettem. Igaz, az akkori bajnokságot alighanem éppen a NAC, a nagyváradi Atlétikai Club nyerte fejhosszal az általam nem különösebben kedvelt Fradi előtt. Máig emlékszem a legendás váradi csapat összeállítására, azóta is fújom a nevüket. A csatársor például így hangzott: Lóránt, Barna, Sárvári, Bodola, Tóth III. Micsoda focista volt a Bodola! A későbbiek közül csak Hidegkúti Nándihoz hasonlítható.

1944 júliusában aztán rövidnadrágos gyerekként kilógtam egy NAC–Ferencváros rangadóra az Úllói útra. Jegyem persze nem volt, felmáztam tehát egy fára a stadion mellett, onnan próbáltam nézni legalább a második féldőt. Közben kiszakadt a nadrágom és – légiriadó! – megszólaltak a berepülést jelző szirénák. Ezt ugyan szerencsére hamar lefújták, de mire hazakecmergettem, anyám már magán kívül volt az izgalomtól, hogy mi történt velem, hová lettem. Feszültségét úgy vezette le hogy (életében először és utoljára) iszonyúan elnászpángolt. Bár sem akkor, sem azóta nem voltam híve a gyerekverésnek, visszatekintve azt kell mondanom, teljes joggal.

A háború után, jobban mondva, amikor már megindult az újjáépítés, rendeződtek a viszonyok, rendszeres meccslátogató lett belőlem. NB I-es mérkőzésekre is eljártam, de legjobban mégis a magyar válogatott szereplése érdekelt. Bár Mándy Ivánnal nem versenyezhetek a „régidők focijának” felidézésében, beszélnem kell egy régi meccsről, egy osztrák-magyarorról, amit kinn az Úllói úton láttam. Olcsó jegyem volt, állóhelyre, és ez volt a szerencsém. Ugyanis a meccs közepe táján, a fából készült stadion ülőhelyein a közönség a magyarokat biztatva olyan izgalomba jött, hogy ezt ütemes lábdobogással juttatta kifejezésre. Ami a „huj-huj-hajrá” mellett (ez volt az akkori „ria-ria- Hungária”) talán megfelelő

két barátomnak, hogy fogadjunk öt dollárban, hány embert kell megszámolnunk, ameddig egy boldog és mosolygós megy el mellettünk. Egyikük huszat mondott, a másik huszonötöt. Ennél többre fogadtam. „Hülye vagy!” – mondta Bob. „Karácsony este van, az emberek csomagokkal mennek hazafelé, hogy ünnepeljenek!” „Igaz, mondta Jason, én nem gondoltam erre, túlszárnyaltam a huszonötöt.” Mi meg elkezdünk számolni. Idős asszonyokat, fiatal mamákat, bajszos tisztviselőket aktatáskával a hónuk alatt, siető párokat és egyenruhás katonatiszteket. Volt ott minden, csak mosoly nem látszott egyikén sem. Már én is elkezdtem aggódni, hogy zárásig nem találunk egyetlen jelentkezőt sem a „mosoly lovagja” címre. Ötvenhárom lett végül a szerencseszámom, bár az öt dollárt már huszonhatnál megnyertem. Egy fiatal

kifutófiú füttyörészett el mellettünk széles mosollyal. Ruházatából ítélve korántsem volt gazdag, viszont a boldogságához nem fért semmi kétség. Úgy menetelt, mintha milliomos lenne, vagy legalábbis királyfi. Akkor, ott New Yorkban, egy magyar dal jutott az eszembe, mégpedig Zerkovitz Béláé: „Vannak egészen furcsa percek, az ember azt hiszi: király, vagy herceg...” „En is boldog voltam, mint a kifutófiú. Hiszen megnyertem az esti vacsora árát. Tudom, hogy most nem karácsony előtt állunk. Jön a húsvét és az egész világon hiányzik a boldog, ünnepi hangulat. Válság mindenütt. Nem vagyok híres közgazdász, nem tudok grafikonokat sem gigondolni, sem megrajzolni. Mégis volna egy javaslatom a válság egyéni kezelésére. Úgy hiszem Phyllis Diller, amerikai komikus mondta: „A mosoly olyan görbe vonal, ami mindent kiegyenesít.” Ez az én grafikonom is. És engedjék meg, hogy befejezésül felidézsem egy régi aforizmamat: „A jókedv az ember egyéni Paradicsomkertje.”

Boldog húsvéti ünnepeket mindenkinek.

Boldog húsvéti ünnepeket mindenkinek.

Alexander Brody KARÁCSONY HÚSVÉTKOR

KOMÁN JÁNOS

Anyám szelleme

Bár nem hiszek a babonákban, ő még mindig itt van a házban, több mint száz tanú bizonyítja: leengedtük a cementsírba – hideg magány örök lakása – készíttette föltámadásra. Hitte, mert jó volt, mennybe való. Krisztus, segítsd, nem volt csaló: őszintesége imádkozott, és soha senkit sem átkozott. Az esze, lelke kincses bánya... Talán ő volt az Isten lánya. Ha egy kő is köszönni tudna köszöntené földre borulva, a növények is körbe fognák, mint szerető, önkéntes szolgálak. A kertjének a lelkét adta, a fát is fiának fogadta. Az udvaron neki csipognak, gabonát hint a csillagoknak, s Hold-csibéit kosárba rakja, köténye kékje a kalapja. Nem volt a ház kulcsának titka. „Ha valaki jön, legyen nyitva”, akár a szíve vagy a lelke: kenyérre kenve szeletelte. Szégyene is nézte a földet, ha már nem tudott adni többet. Jóság kísérté minden úton. Krisztus, segítsd, hogy mennybe jusson!

Gömöri György Régi idők focija

izgalom-nyilvánítás volt, de ugyanakkor végzetes következményekkel járt. Egyszerre csak azt láttuk, hogy a stadion szemben lévő tribünje szörnyű recsegéssel-ropogással teljes egészében leszakad.

Ez olyan látvány volt, hogy elállt tőle a lélegzetem.

Nem tudom, hány ember sérült meg, zuhant le, törte össze kezét-lábát, a lapok másnap nem írtak halálesetekről. Viszont egy kép megmaradt bennem: a stadion legtetején, a leszakadt tribün fölötti gerendába kapaszkodva lógott, lógva maradt egy ember. Egy darabig lógott, aztán, úgy emlékszem, biztonságba tornászta magát, nem esett le. A meccset kb. húsz percre félbeszakították, de miután a sérülteket összeszedték, újrakezdték. Mintha döntetlen lett volna a végeredmény.

Ha ugrunk előre pár évet, máris jön az Aranycsapat. Amelyiket Nyugaton akkor kezdték észrevenni, amikor 6:3-ra legyűrte a Wembleyben az angolokat. (Még ma is emlegetik, minden jeles évfordulón közvetít belőle jeleneteket a BBC). Ezt követte a budapesti 7:1 az angolok ellen, ami azért volt nevezetes, mert (1954-et irtunk!) a hivatalosan kommunista Magyarország elfogadta az angolok feltételeit, és beengedtek rá kétszáz angol szurkolót. Azért írok „angliai”-t, mert számos emigráns magyar is volt közöttük, például a most 94 éves Pista bácsi, feleségem ma is Londonban élő nagybátyja. Nemrég mesélte, milyen barátságosan fogadták az angol szurkolókat Hegyeshalomnál, ahol a határőrség pazar hideg büfé szolgáltat fel a buszon érkező kicéhezett angoloknak. (Persze

lehet, hogy az „angol” szurkolók fele aztán – a meccsen a magyarokat biztatta!)

Ezek után valóban hideg zuhany volt 1954 nyarán a világbajnoki vereség. A mérkőzéseket rádió hallgattuk (TV Magyarországon akkor még nem létezett) és a lelkesedés – ahogy azt szokták mondani – a bajnokság alatt mind magasabb fokra hágott. Tudom, hogy ez a focimánia akkor *pótcselekvés* volt, illetve izgalmas cirkusz a népek, amelyik nem öltözött rendesen, nem kapott vaját és citromot az üzletben és minden május elsején kivonult, hogy ütemesen éltesse a vezetőket. Mégis – el tudja egy mai fiatal képzelni azt az érzést, amikor sorban legyőztük a legjobb dél-amerikai csapatokat, beleértve Braziliát? Ezek után, a még kicsit sérült Puskással 3:2-re kikapni a nyugat-németektől nem sportvereségnek, hanem nemzeti tragédiának tűnt.

És ekkor történt először évek óta valami, ami megrémítette az akkor éppen félig-meddig reformkommunista (mert még Nagy Imre volt a miniszterelnök!) rendszert. Évek óta ekkor tört ki az első spontán tömegtüntetés Budapesten, ahol az emberek a „Szabad Nép” székházánál a szövetségi kapitány fejét követelték. Egy barátom, aki látta a tüntetést (én éppen egyetemista katonai kiképzőtáborban voltam) később azt állította, bizonyos értelmében ez a tüntetés előjátéka volt 1956 októberének. Bebizonyította ugyanis, Petőfi Sándor szavainak igazát: „Habár felül a gálya / Azért a nép az úr!”

A magyar futball pedig a hatvanas évek kis fellángolása után egyre rosszabb eredményeket produkált. Ma már egy nemzetközi mérkőzésen kicsikart győzelem a Puskás Stadionban kisebbfajta örömmünnepe az igencsak megfogyatkozott szurkolótábor számára. Ezért jó emlékezni a „régidők focijára”, amikor Írországtól Indonéziáig az Aranycsapat legjobb játékosainak nevét az egész világon ismerték, és kicsit büszkéek lehettünk arra, hogy focistáink dicsőségéből nekünk is jut egy csipetnyi, hiszen mi is magyarok vagyunk.

Franz Hodjak versei Halmosi Sándor fordításában

VILLON FELTÁMADÁSA

[*Villons Auferstehung*]

Margot Margot
istenem ó
adj egy kis pénzt kölcsön
Margot
mit gondolsz
mennyibe kerül a világ
ma vasárnap van
ma nem hordunk álarcot
az újság mint minden
reggel a postaládában
és minden bizonnyal hétfőig ott is marad
mint mi az ágyban
ölök ha a légynek sem ártok
ha hátba nem támadok senkit
és ha mégis
az a senki biztosan egy nőszemély lesz
Margot
hadd fújjam ki egy kicsit magam
a sírból
egyenest a te karjaidba futottam
jaj ne sóhajtozz ilyen hangosan kérlek
aki a fejét menti
nem adja olcsón a bőrét
és hogy én lennék az utolsó gazember
meglehet
de ki az első
nem nem kérdezek csak levegőt veszek
Margot
ha nem tévedek
jópár évszázada nem használtam ezt az ajtót
de milyen ajtó ez
és kinek a testén keresztül
és kinek a lelkéhez
persze jöttek tisztos szélhámosok is szerivel
pusztán időtöltésből
ötven nyolcvan év pokol után
őket küldtem mindig
hűségem jeléül
de mit hallok
fünek-fának arról áradozol
hogy a nyakkendősök a legszebb emberek
hogy sülyedhettél ennyire
hogy járhat az olyan férfiakkal
akik sminkelik magukat
és a hajukat púderezik
miközben a lelkük hízik és kurvul
Margot Margot
hogy is jönnek az ő kétes üzenetei
az én becsületos kérelmeimhez
és hol van az ő selyemegük
az én bütykös nyikhajomhoz képest
Margot
most őszintén
négyeljen fel inkább a hóhér
semmint hogy pénzből éljen
amiből a hóhérok fizetik
Margot Margot
ne vedd rossznéven tőlem
talán mégis egyszerű ez
és idővel mindent
meg lehet szokni
csak én vagyok ezekhez az időkhöz túl hülye
akárhogy is van
mint gyerekek festetlen haja
én maradnék olyannak
a hétfő úgyis seggbe rúg
mennyien lakják könyvespolcomat
és az orvosi lelet is mindig ugyanaz
sem halott sem beteg nem vagyok

minden olyan olajozottan folyik

besötétedett
Margot
mert a fény
mezítelenre vetkőzött

CAFÉ. AMSTERDAM

[*Café. Amsterdam*]

Ha igaz az, hogy én ülök
itt, egy üres kávézóban,
mexikói

zene mellett, melyben
még a csapos arca is
átlényegül,

mintha minden egyes
szerződését tényleg előnyösen
kötötte volna meg,

a magánnyal, Van Goghgal, a bankkal,
a hazával, saját lelkiismeretével,
a világvégge

és ami utána jön, és én meg
itt azzal töltöm az időmet,
hogy a lépcsős oromzatot

bámulom és folyton azt ismétlgetem
magamban, hogy a lépcsők túl rövidek,
nem érnek el az égig

de még a pokolba sem, mire is várok
hát, arra tán, hogy egy besúgó
mellém telepedjen, már ha igaz az,

hogy én ülök itt,
egy üres kávézóban,
mexikói zene mellett?

FEHÉR BEN FEHÉR

[*Deutung in Weiß II*]

Eredő bűnünk a fehér.
Ennyi – ropogó fehér papír.
Nyugalom, örök hó
És az arany középút
És az ártatlanság.
Mind fehér.

És az örök cezúra benne
A fekete.
Én.

NAPLÓRÉSZLET

[*Eintragung ins Tagebuch*]

folyton csak szemerkél
körös-körül mindenütt
szemlátomást aláhull
rágja át magát
száz titkos utakon
résen lyukon karcolásokon
kimos kicsavar
üregít
folyton csak
folyvást

mindenhonnan csöpög szivárog
ver koppan dobog lüktet
esőnek mondod pedig nem az

EGY AJÓZÓ KARÓ MONOLÓGJA

[*Monolog eines Baumspaliers*]

folyton kétfelé cibálnak.
de én a helyemen állok,
rendületlenül.
a dialektika bája. én vagyok.

ROSSZ IDŐK A FÁKRA

[*Schlechte Zeiten für Bäume*]

Nos, mivel elmúlt a veszélye
annak, hogy a fákról
beszéljünk, kihálnak lassan
a versből. Az elszáradt
ágakat tovább toszogatom,
magam előtt. Az utcán,
oldalt, egy kidőlt bükk.
Lakknyomok rajta.
Talán a horpadások miatt.
Vagy a halálért. Felállítanám
én azt a bükköt, csak ne lennének
ennyire gyenge. Ha az emlékezetem
nem csal, velem egyidős lenne most
az erdő, ami már rég nem az,
ahol mindent szabad, ami tilos.
Hogy a vágyakozás ne lankadjon,
kifutópályákra van szüksége,
hangárookra, benzinkutakra.
Amerre a szem ellát, felhőkarcolók
tartják az eget, ami már egy másik.
A fa már magáért sem beszél.

KORZÓIRODALMÁROK

[*Promenadenliteraten*]

pórázuk hegyén
szavak.
peckesek.

A VERS BECSERKÉSZÉSE

[*Die Überlistung des Gedichts*]

Jerkem berkem hívom a versem
hívnám csalogatnám a Pusztából
ide hozzám a második jövőbe gyere
mondanám bátorítanám önteném a lelket
beléjük a szavakba a bénákba
vezetném őket a Pusztából ki
a Semmiből hogy úgy mondjam ebből
a keszekuszaságból ki van itt
na ki van itt ordítom megint a Pusztába
bele amíg végre üres szeméit rámveti
ügyes vagy jól csinálod mondom cilu cilu
ide hozzám hogy megetesselek a nagy
jambust eljátszam veled elhexamétereljelek
vessek rád első követ leonidust palimszeszt
ódát asszociáljunk logoszoljuk át az éjszakát
verseljem el gátlásaid elégiázzam ki csontos
morád üzleteljünk na ki van itt jól csinálod
ügyes vagy még viheted valamire
hízgelgek neki éjt nappallá téve
ne bolondozz gyere na jerkem berkem
nézd ki van itt jól van na jól van
a második jövő az van itt
ordítom a Semmibe bele
hangosan halkán de szünet nélkül
egyre-másra amíg meg nem hallja
és óvatosan idemerészkedik hozzám
és a homlokomat nyalja
és mint egy rossz versláb
nyávogni nem kezd

Badrakovszky, akinek csak újabban és csak vidékre szakadt pösti társaságban adám ki magamat, elsőnek pácolt kecskesajtot evett, zöldsalátával az Oroszlányosban, bizony igen víg, kedves, irodalomszerető emberek között. Ezt az egyszerű előételt hárslevelűvel öblíté, mely a Szirmay-kúria finom, száraz bora. Ezután rostonsült libamáját evett, grillezett almával, hagymalekvárral és házi kenyérral. Röstölte kissé, hogy a házikenyér nem volt kellően átpirítva, ám bőven pótlá eme hiányosságot az alma a máj alatt, mely üde nedvességivel át- és átjárja, mint afféle ifjú szerető érett babáját tavaszi éccakákon. Ezt a házból való három puttonyos tokaji aszúval koronázta. Eztán jött csak a java! A marha bélszín szeletet kissé átsütve csak, még véresen, olyan erdei gombapaprikással evé, melyet a tállyai erdőkben gyűjtenek egyes kuktalegények, miközben szöke kedvesük jár a fejükben. Eme elvagyódást Badrakovszky megérzé a gombában, s ezért igen örült a mellékelt juhtúrós puliszkának, amely felemel a vágyakat az ágyékból a gyomortájról. De még nagyobb öröm volt az az istenes vörösbőr, amely szeretett Arad-hegylájkáról vala, s melyet a Minorita Birtok adá asztalunkra. Ez az úgynevezett „Papok Bora” Ménesi Kadarka volt, mely típusú vöröset Badrakovszky egynemely görögös éjszakáján, a cigánybáronéval, Luluival már több ízben izlelheté, igaz, szegszárdi kiadásban. Ottan ezt Badarkának hívják, s van is benne valami, mintha a szép magyar cigánylánykák huncut kacagása somolyogna az emberben, midőn issza. Ej be szép álmokat is hozand egy palackkal ez a jó papoknak, s vidám görögnek egyaránt! Olyan ősi magyar borunk, melyet megbecsülni nem elég: inni kell! Am kősa Badrakovszky bárónknak ez még messze nem vala elég, s desszert gyanánt tényleg csak egy kicsiny Csokoládé-trüffel evett, melyet a borok királyával, ötputtonyos tokaji aszúval, tehát fanfárokka küldé testibe. Ezután a szivarozó szobába ment, jóízűen megivá még pár pohárka arany nedűt, s visszovonulán magános szállásra, ottan aranyost álmódá melyekben sok vala a delnő, s kevés a bújkálásra alkalmas ritód.

Hogyan találta meg a legendás költő Lónyai Erzsébet, vagy ahogy W. S. nevezte el, Psyhé emlékezetét és rokonait?

Igen kevesen tudják, hogy ha Tállya, akkor Lónyai Erzsébet. Ki volt ő? Psyhé vagy Weöres Sándor? Hogy élt Tállyán? Valahol azt olvashatjuk: „A költő első versei 1808-ban, Tállyán, Halleréknél keletkeztek; tizenhárom esztendő volt ekkor. Kezdeti poézisével berepülő zsenge életét: Dajkalkodása Gabó testvéröccse mellett. Flörtje Csizmazia Isti-Pisti diák-fiúval. Francia nyelvtanulás, több rokonlánnyal együtt, egy sárospataki magán-iskolában, Novák Luca kisasszonynál, aki magát állítólagos francia ősei után Lucie Dupuy-nek nevezte. S az apjával újra felvett levél-kapcsolat; úgy érzi, hogy a szerencsétlent gyermekei magára hagyták, elárulták. Szüzességének korai elvesztése, testvér-nénjének urával, Haller Gastonnal: „Sír a bimbó rósa, Sír, bimbó rósa.” S néhány hónap múlva megénekel egy elhajtott magzatot: „...sohse vólt, Álmodád, semmi se vólt...”

Hogy is hangzott az a szép vers, mely a szüzessége elvesztéséről szól?

LA PLEUREUSE.

Irány tizen-négy esztendő koromban, Tállyán, 1809. év, tavasz hava 3-dikán.

A rósa fán két rósa.
Viritt a nyilló rósa,
Sír a bimbó rósa.
Szóll a rigó: Te rósa,
Enyim vagy, nyilló rósa.
Sír, bimbó rósa.
Katzag a nyilló rósa,
Sír a bimbó rósa.
Pompáz a nyilló rósa,
Sír, bimbó rósa.
Lankad a nyilló rósa.
Szóll a rigó: Te rósa,
Nyillj-ki, nyillj-ki, bimbó rósa,
Enyim vagy, bimbó rósa.
Sír a bimbó rósa.
Ki-nyillt a bimbó rósa,
Sír, bimbó rósa,
Sír a bimbó rósa,
Sír, bimbó rósa.

Ez, s még nem egy Psyhé-verssel tarsolyomban jártam be Tállyát és környékét. Felmentem a Várhegyre, hogy belássam az egészet. Énekeltem, danoltam, botot vettem magamhoz, s úgy vándoroltam a hegygerincen végig. Egy vadászfűt találtam a kis patakpartján, s erről meg az Isti-pisti vers jutott eszembe:

PATAK PARTTYÁN.

Patak parttyán, Isti Pisti,
Furulázz nekem!
Másik parttyán, Isti Pisti,
Fekszem meztelen.
Ne nézz ide, tsak oda,
Mert nints rajtam rokola,
Tsak fejembe korona,
Szóllyon hozzám furula.
Ki vagyok én, Isti Pisti,
A szép szerelem.

Csizmazia István tanuló Úrnak szíves tisztelettel.
A Rongyva mentén, 1808 nyarán.

Aztán visszaértem a faluba, s bizony látnom kellett Tállyának romlását, hogy a szép házak mellett annyi régi és értékes épület van odahagyva a pusztulásnak, hogy az ember

szíve megtelik szomorúsággal. De azért van törekvés, s e törekvést értékelni kell, még ha néha nehézkes is. A sok, szép faszobor, a sétányok, borospincék mind oly hangulatot adnak, melyet elvitatni nem tud még a sok pénzzel is, de kevés igényességgel felhúzott palota. Ám ezen új házak kevésbé bántják az ember szívét, mint a központ, amely sok épületével különösen izgalmas egységet alkotna, ha nem törné meg a szépséget a vaskorlát, s hulló romok. A tállyai jó ember, szép, és velem mindig és mindenhol kedves volt, derék, hegyaljai magyar, így joggal remélhetem, hogy e vidék még szép időket fog megélni, s aki a régi szépséget, s az eljövendő megújulást bele tudja látni egy faluba, továbbá nem veti meg a szép és nagy borokat, annak nyugodtan ajánlhatom Tállyát, hogy látogassa meg. Kritikámmal is inkább csak építeni kívánom őket. Éppen ezért nem csoda, hogy szinte senki nem tud itt Psyhééről, arról, hogy itt vesztette el szüzességét, s itt töltötte hegyaljai éveit. Kerestem is a Gastonék házat, s midőn a haranglához értem, egy déltengereket megjárt vén kalózza akadtam, aki a nagy harangot húzta, minden nap háromnegyed tizenkettőkor. Ő mutatta meg, merre menjek, s a ma Baloghy kúriának hívott elhagyott kastélyt végül megtaláltam, mely éppen megfelelt képzeletemnek, hogy ide helyezzem Lónyai Erzsébet eszmélését.

Midőn beléptem a dzsungellel körbevett belső kertbe, szép rokolyában, színesen és virágosan jöttek elém szebbnél szebb leányok, s hegedűn nótázott egy vén cigány, majd egyikük azt kiáltotta nekem: Lashoi Tumaro Dyes!

E nagy kerti mulatság közepén ott találtam egymás mellett egy kis öregembert, s egy deli magyar huszárfűt, szép kackiás bajuszkával orra alatt. A kis öreg ott ült a fehér széken, s cigarettázott, a sok kicsi fűszál pedig mind ugrott, hogy ráhamuzzon. A huszárfű megölelt, majd felolvasta versét Psyhééről, s csillogó szemekkel itták szavait a lányok. Szerencsére én még dunántúli csavargásaim során közeli barátságba kerültem ezzel a legénnyel, így megkaptam e vers kéziratát, melyet levelem után a képekkel együtt most közlök is. A mulatságról minek is írnék többet? A költők között mint tízezer színes virág a pázsitos zöld szőnyegen, úgy forogtak a rokolyás lányok, és én dicsértem az Urat, és hálát adtam, hogy magyarnak születtem, s hazánk nyakában oly gyémántos ragyog, mint Hegyalja, mely sorban az egyik legfényesebb éppen Tállya.

BÉKÁSSY FERENC

Psyche

Szerelmes titkok mélyébe merülve
A szívem dobbanása: gondolat,
Töprekedés! Hány költő elkerülne
Szerelmes hány megvetné gondodat!
(Ó mert a költő énekes szerelme,
Virágos bújja, cifra szenvedelme
Csak tarka mása egyszerűbb valónak
Mely jobban fáj – mert nem szül dalokat)

Szerelmes titkok – kéjes Golgota!
Honában vágyom látni hév tüzét
S mielőtt ködhomályba oszlana
Kialvó lángját messze vetni szét,
Ahogy a mágus körbe széttekint:
Hatalmát tudva s hogy a hant alatt
A sírok rejtett titkát tudja mind
S érzi a régen elmúlt kínokat.

Holt szeretők szava amerre jár,
Mint árnyas vízben fürdő napsugár
Érzésük mélyre nem; felszínre vet
Múló csillámot csak a képzelet.
Ám én ki látok, új felavatott,
Kit ó szerelmek titka áthatott
A lélek nyelvén szólok önfeledten,
S a szenvedélybe törvényt olvasok.

Halld hát – de jaj, hogy szólni sem lehet
S a gyarló emberi ítéletet
Már hagyja szóm – míg, mintha zengene
A múltból egy szerelmes szép zene:
Száz elmúlt hang új versenyre kel,
Száz hárfá pendül, száz ajk énekel:
”Aldott a szerető költő sora:
Világ összhangja fennkölt mómora!”

És peng a húr. Szerelmesek dalába
Gyönyörrel, búról mennyi szó vegyül!
És hány dicséret hangzik el hiába
Míg elhagyottan vársz és egyedül,
Psyhé! – Szerelmem, gondom, dalomat
Szent berkeidben, óh Leány! Fogadd,
S amiket nékem zeng a rezgő hárfá
Mind a dalok tehozzád szálljanak.

Száz ajk regéli azt a szenvedélyt,
Száz szív amelyben százszor lankadott.
Mért mondjam én e szív miket remélt?
Szerelmem hol mely megtagadtott?
Dúlt akarattal mely még követel
Igaz mélységet hogy érhessek el?
Amíg szorongat fájdalmas való,
Némuljon addig el szerelmi szó:
Ha majd fölöttem elmúltak az évek
Akkor írom, és megmarad az ének.

Sennye, 1913. március

Weiner Sennyei Tibor Csempészek a Nemzetközi Könyvfesztiválon, Budapesten

Minek örültem ezen az első délutánon leginkább? Annak, hogy egyáltalán van ilyen. Van Könyvfesztivál, s lesz majd Könyvhét. El lehet, és el kell mondani, hogy az emberek nagy része sajnos nem olvas, mert nem teheti meg, vagy mert nincs rá igénye. Ez igaz, de nem teljesen. Olvasni mindenki olvashat, mert olvasni olyan, mint szeretni. És amikor szeretünk, akkor az ember nem arra vár, hogy kapja a szeretetet, hanem adja, sőt pazarlóan szórja. Az olvasás is pazarlás, hiszen látszólag nem önös érdekeink után futunk, hanem csak ülünk, lapozgatunk, s néha mosolygunk, néha sírva fakadunk.

Mikor fakadtam utoljára sírva könyvön? Verseskönyvön sikerült, amikor Lorand Gaspar és Edmund Jabes könyveit olvastam évekkkel ezelőtt. A Múlt és Jövő kiadó adta ki őket, s most odaállhattam a kiadó vezetője, egy kedves hölgy elé, s azt mondhattam neki, hogy köszönöm. Szóba elegegyedtünk, s kezembe nyomta két új kötetüket is. Szomorj Dezső zenei írásait és Róheim Géza Ádám álma című munkáját. Szomorj Párizsi regényét mindig imádtam, s izgatottan mentem tovább.

A Kortárs kiadónál egy olyan hölgygel beszélgettem, akiből csupa melegség és szeretet áradt, s amikor az általam nagyon tisztelt Ambrus Lajosról kérdeztem, s esszékötetéről, akkor rögtön elő is került a könyv. Lajossal egyszer a pincéjében egy egész éjszakán át élvezhettem a somlai borokat, s az ő vezérlő szelleme vezetett el a veskeresztesi vöröshöz, amit valahányszor hazalátogatok Zsennyebe, mindig megkóstolok. Mert az irodalom olyan, mint a bor, s a könyv olyan, mint a palack, amibe bévan töltve a szépség, az élmény, az íz, az illat, s ami még ennél is fontosabb: a fény! A sötétségben, az éjszakában egyetlen reménységünk van: a szellem fénye. Ezt a Kortárs kiadó szerzői, Ambrus Lajos, Hász Róbert, Vári Attila prózáikban éppen annyira tudják, mint verseiben az a két költő, akikkel kicsikét odébb találkoztunk.

Petőcz Andrásnak válogatott verseskötete, Turczi Istvának válogatott versfordítás kötetét jelent meg, mindkettő az igényesség, s a művéségi jegyében.

Csordás Gábornak megmondtam, hogy szerintem nagyon jó a balkáni irodalom terméséből szemezgető sorozatuk, s ezt így is gondolom.

Nagy kedvencem a Koinónia kiadó, ez a kicsi erdélyi társaság, akikkel rádásul – s ez nekünk megtiszteltetés – egy pavilonban lehet az Irodalmi Jelen Könyvek. Ők adták ki Lorand Gaspar fotóalbumát, aminél nagyon rég nem láttam szebb albumot. Ők adták ki Jász Attila gyerekkönyvet is, amit Attila azért nem adhatott semelyik magyarországi kiadó-

nak oda, mert ragaszkodott a képzőművészhez, aki illusztrálta, s ezt nagyon jól tette. Kiadók, figyelem: tessék megfogadni a költők tanácsát, mert aki szép verset tud írni, az általában igényes is kissé, s talán picike szépérzéke is akad.

Mielőtt bementünk volna a kiállításra, két számomra kedves kis pavilon is elének került. Előbbi pavilon, utóbbi csupán egy hordó, pedig előbbinek, Nagy Bandó Andrásnak, és az ő szép könyveket kiadó Szamárful kiadójának éppen lehet, elég lenne akár egy hordó is. András felállna rá, s onnan megnyithatná nem csak a Könyvfesztivált, hanem Magyarországot is. Mi előtt nyitná meg Nagy Bandó a hazát? A jó kedv, a mosoly és a humor előtt. Mert ez utóbbi három már sokszor csak becsempészett, de még mindig illegális.

Mint ahogy szinte illegálisan működik – már ami a terjesztést illeti – (a számomra legalábbis) egyik legizgalmasabb (viszonylag) új magyar irodalmi lap, a Csillagszálló. Egyszerű külsín, s tartalmas belbecs jellemzi ezt a lapot, s

ott üldögelnek egy hordónál, szembe Nagy Bandóval, aki arra jár, vegyen tőlük kétszáz forintért egy számot, érdemes!

De visszatérve, ha már a tartalmas belbecsről beszélünk, ne feledkezzünk meg a Scholar kiadó legújabb C. G. Jung kötetéről, amiben még a Paracelsusról szóló tanulmány is benne van. Ez a kiadó évről évre, hatalmas igényességgel hozza ki újabb köteteit, hibátlanul. Regénysorozata is figyelemreméltó, de én Jungért lelkesedem.

És sorolhatnám még!

Oda lehet menni, néhol még szerzők is vannak, meg lehet szólítani őket, s mondani: köszönöm, vagy mondani: elnézést, ez utóbbi könyve annyira nem tetszett, de magától többet várok. Lehet a magyar író, költőt biztatni. Nem árt nekik.

Sokat, túl sokat hagyok most ki, de remélem, nem sértődnek meg, akik most kimaradnak, még csak egyetlen emberre szeretnék kitérni.

A legnagyobb öröm nekem ezen a fesztiválon, hogy összefutottunk Gömöri Györggyel. Én évekkkel ezelőtt kezdtem el vele levelezni, még Budai Parmenius kapcsán, s azóta együtt dolgoztunk már a Békássy Ferenc-anyagon is, s tárcákat is írt nekünk. Gömöri, az egyik legértékesebb magyar költő, s tudják, miért? Nem csak azért, mert most 75 éves (Isten éltesen György!), hanem mert fordít, mert előad, mert hazajár, mert odafigyel másokra is, mert megrögzötten hisz abban a szabadságban és kultúrában, amit az a nem is olyan ritka, de rendkívül szerencsés összefonódás tesz lehetővé, amikor valaki magyarként Angliában él. Gömöri Cambridgeben és Pesten él. Anno disszidált, túlélte, hazatért, s most ingázik. Jó, hogy ingázik. Mindig hazacsempész ugyanis egy kis Angliát, s ez nekünk hangsúlyozottan: nagyon jó. Angliát ugyanis, s főleg az angolokat, az én szememben a szellemi igényesség jellemzi, s ez számunkra sem szabad, hogy idegen legyen. Hogy most csempészárú, mint a mosoly és a humor? Arról kérem, én nem tehetek. De megmondom őszintén, hogy nagyon örültem a sok csempésznek, akik mind ott vannak a XVI. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon. Keressék meg őket!

Sütő Zsolt

1975-ben születtem Marosvásárhelyen. Időnként fotózok, írok, vagy fotóinstallációkat bütykölök.

Artist Statement 2000–2009

Képek, csak hullámok a tengerben
Tengernek színe nincsen
Nincsen is más csak a tenger, a sivatag

Fotóblogom:
<http://sutozsolt.egologo.transindex.ro>

Amikor kend beszél (Kányádi Sándor 80. születésnapján)

És népek jöttek, magyarok a világnak tájairól. Hogy köszöntsék 80. születésnapján a költőt, Pesten, a Petőfi Irodalmi Múzeumban 2009. április 20-án.

Megteltek a székek, csüngtek a lépcsőn, karfán. Nézték előben s kivétítón Kányádi Sándort, az apostoli alázatú költőt, aki megírta, hogy vannak vidékek, s újabban eretnek táviratok. Mert meghalt Lászlóffy Aladár, a harcostárs, a kihagyhatatlan barát, aki felkarolta Böszörményi Zoltán költőt is. Érdekes, Kányádi és Böszörményi egyformán Mecénás díjas. Egyformán elnyomtak egy könnycseppet szemük szögletében. Majd Melocco Miklós író vette át a szót.

Havas Judit előadóművész, aki rengeteg Simonyi Imre-verseket is szavalt, a helyzet magaslatán állt. Igen rugalmasan állította össze versműsorát.

Barabás Zoltán, a Partium Irodalmi Társaság részéről magvas tanulmányban taglalta a költő költészetének érdemeit. Mintegy kiegészítésképpen, dr. Kődöböcz Gábor irodalomtörténész egyéni hangú megfogalmazásokkal tanúskodott. Ambrus Éva, a Helikon szerkesztője meglepetésként mutatta be Pécsi Györgyi Kányádi életét bemutató kötetét, melyben dokumentumokat, képeket publikál (*Meggyötörtén is gyönyörű. Képek és tények Kányádi Sándor életéből*). Hosszantartó, elismerő taps nyugtázta. A kötet megjelenését, háttér-, illetve aprómunkájával sokban segítette a hűségese feleség, Kányádi Sándorné.

Margit nénit tiszta szívből tapsolta egyetemista, akadémikus vagy éppen a portás. Az Irodalmi Jelen-díjas Pécsi Györgyi egyébként is már-már családtag Kányádiéknál. A csángó kultúra követe, a törekeny Iancu Laura keresetlen szavakkal állt ki Kányádi költészetéről.

Kányádi Sándor dedikál

lett. A maga módján folytatja a hagyományt, a néphagyományt s tehetsége révén a versírást. Az EMIL-t Orbán János Dénes képviselte, a Regionális Simonyi Társaságot Böszörményi Zoltán költő, tiszteletbeli elnök és dr. Hevesi József elnök.

A csokrot s a nagyszalontai Csonkatorony fényképével díszített faliórát Erdős Beáta festőművész adta át.

Feszült figyelemmel várta a nagyerdemű a sikeres Kálka együttes előadását. Kányádi Sándor zárszava tette fel a koronát az ünnepség egészére.

Mint ahogy Gyula s Békéscsabán, ezidáig, további ünnepségek várhatók Erdélyben s Magyarországon. Például június 2-án Budapesten a Fészek klubban.

A mozgalmas fogadáson Böszörményi Zoltán és dr. Hevesi József felkérték Kányádi Sándort, hogy jövőre legyen a Regionális Simonyi Imre Szavalóverseny díszvendége.

Ugyanakkor további jó munkát, sok egészséget kívántak születésnapja alkalmából. A közben készült fényképek alapján ítéelve emlékezetes, szép estét tölthettek a körösközik a pesti Károlyi-palotában.

Hevesi Mónár József

Folytatás az 1. oldalról

– Nagyjából csak a pontosság kedvéért; nem én robbantgatók stb., hanem nem akarok egy történetet összetakolni, ahogy ez mostanság szokás, ugyanis azt könnyűszerrel meg lehet tenni, valószínűleg éretlen (mert értetlen) vagyok rá. Ebben az esetben is nyilvánvalónak tekintem, hogy kísérletről van szó, vagyis arról, hogy mi a legalkalmasabb forma, hiszen nem akarok egy kész valamit átvenni, abban nem volna semmi idegfeszítő, másként fogalmazva, engem nem nyugtáz le egy szépen elmesélt, szép és igen fordulatos történet önmagában, ahogy egy bravúrosnak mondott nyelvezet sem. Így állunk hát; nem győzők visszavenni és előretörni. Ha a sebességet lehetne műfaji meghatározásként venni, akkor az volna az új tervem, már csak a napi mihez tartás végett is; szóval egyfajta lendületes fejezetekben gondolkodom, ez megfelel talán a kamaszkornak, az akkori készleteknek, szerelemre, öngyilkosságra stb.

– Formálódik egy Anna-ciklus – lehet Tóled hallani mostanság. Hogy találtál vissza (szerencsére) a versíráshoz is, és miért pont Anna-versek?

– Ennek van egy titkosabb vonulata – három nőszemélyt lehetett ezzel a névvel egy kalap alá venni, avagy három női karakternek a közös nevezője. Átabotában mondva a múlt, a

Semmi jónak elrontója

jelen és a jövő pillanatnyiségben megmutatkozó allegóriája volna az Anna név. Másfelől istenien megfelelt történeti és motivációs szempontból is, hiszen alig használt a magyar irodalomban (ez itt poén volna). Alkalmasnak véltem arra, hogy a lehetőségükig meg azon tovább vigyek költői mondatokat és megfontolásokat (régimutató szokásom), vagyis úgy írjak verssorokat, hogy azok megálljanak a túlfeszített ségükben, hűen tárgyukhoz, alanyukhoz. A fölmerülő ötlet is ilyesmi volt; ennek a ciklusnak a keletkezéstörténete egy vonatúthoz köthető, amely végtelenül depresszív és egzaltált állapotban talált. Téli út a balatonfüredi fordítóházba; évek óta nem írtam már akkor verseket, de akkor tisztán megjelent előttem az egész, a Csapody Kingaversek sora, és mind járt föl is jegyeztem négynek a témáját, illetve sorokat, a megszólalás mikéntjét próbálgatva, merthogy akkor már a kiiskolázott költészeti formákat izgalmasnak közel sem találtam volna.

– Ha 10 év múlva kérdezném meg, hogy mi van veled, miről számolnál be a legszívesebben?

– Arról, hogy van alkalmad megkérdeni. Élünk hát. Méghozzá nem is akárhol élnék én, mondjuk Capri szigetén; és hogy akkor nem kellene azt mondanom – több meglepet és több nyugalmat és több fényt (haha)! Szóval, lenne minden úgy, ahogy sose.

A bőség zavara

ONAGY ZOLTÁN rovata

Április

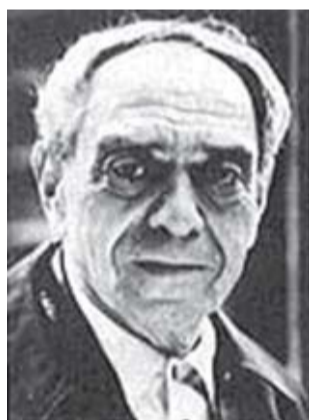
Nyocvanhárom éves volna ma Janikovszky Éva (Kire ütött ez a gyerek?).

Janikovszky népszerűségére olvashatóságára és működőképességére jellemző, hogy az őt olvasó gyerekek átvették nyelvi fordulatait, mondatfűzését, jelzőit. Ma is jól esik kinyitni egy-egy könyvét, visszahallani belőle azóta felnőtt gyerekeink csivitelését. Író ritkán lehet szeretni. Az író nem arra van kitalálva, hogy civil megjelenései közben szeresék. De Janikovszky szerethető író volt.

1926. április 23-án születik Szegeden. 1944–48-ig a szegedi egyetemen filozófiát, néprajtot, magyar- és német irodalmat hallgat. 1948-tól az Eötvös József Bölcsészettudományi Egyetem szociológia-filozófia-pszichológia szakán tanul, ahol 1950-ben tanári oklevelet szerez. Nehéz idők. Aki ekkoriban jár egyetemre, kényszeres vágyat érez, hogy a gyerekekhez szóljon, ha irodalom. A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium tankönyv osztályán lesz főelőadó. 1953-ban elcsábítja az Ifjúsági (később Móra) Kiadó, előbb lektor, később főszerkesztő.

Innen megy nyugdíjba 1987-ben. A kezdetektől végignyomta a nagy kommunista kísérletet. Nincs miért irigyelni Janikovszky Évát. Első könyve 1957-ben jelenik meg, amit harminckét másik követ. Ír forgatókönyvet, dolgozik hetilapnak, folyóiratnak, szerepel televízióban, rádióban. Több könyvéből készült rajzfilm, több gyermekeknek szóló tévé-játékát sugározták.

2003. július 14-én hunyt el.

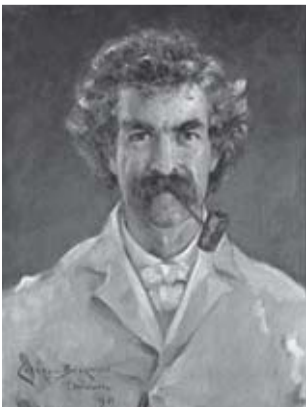
A Párthoz fűződő szerelmét, a sok kint, bajt okozó liezont a következő – saját halálára írott – sírverssel zárja: „Itt nyugszik Zoltán Pártelvény akadt a torkán“.

1981. április 23-án halt meg (1906. december 18-án született) Zoltán, a varázslatos bohóc, a pártos költő, aki az ötvenes évek közepére kigyógyul ugyan, de minek. A világ ötvenhat után harminchárom évig nem változik, ezt ő nem éri meg.

Zelkről a magyar irodalmi életben a legendás Magyar írók Rákosi Mátyásról (1952) című – Sztálin legjobb tanítványát ünneplő – gyűjteményes kötet jut az ember eszébe (vagy a *Sirály*, Zelk börtönvevei alatt meghalt feleségének szépséges sirató balladája).

1954-ben jelenik meg az *Alkonyi halászat*, amely szembe fordulást jelent a pártideológiával. Eddigre megírja a Pártos éneket (1950), de a költők, írók közt mindenki számára természetes, hogy Zelk Zoltán a kommunista táborba tartozik. Olyan ő, mint „a cigány, aki nem a bandában húzza“, de szinte ugyanazt a nótát. A kötetben olvasható kétsoros: „Szélfutta levél a világ / De hol az ág? de KI az ág?“

Harminc, de lehet, negyven éve nem olvastam ezt a kis csodát, az amerikai költőt. Nem mondanék sokat. Aki nem ismeri, nem olvasta gyerekkorában, ne kezdjen hozzá, csalódik, megjósolható. Aki igen, jusson eszébe néhanap. Az ember olyan gyorsan visszafiatalodik a gyermekkor könyveit újraolvasva, hogy észbe se kap, máris tizenkettő. Aztán ipar-

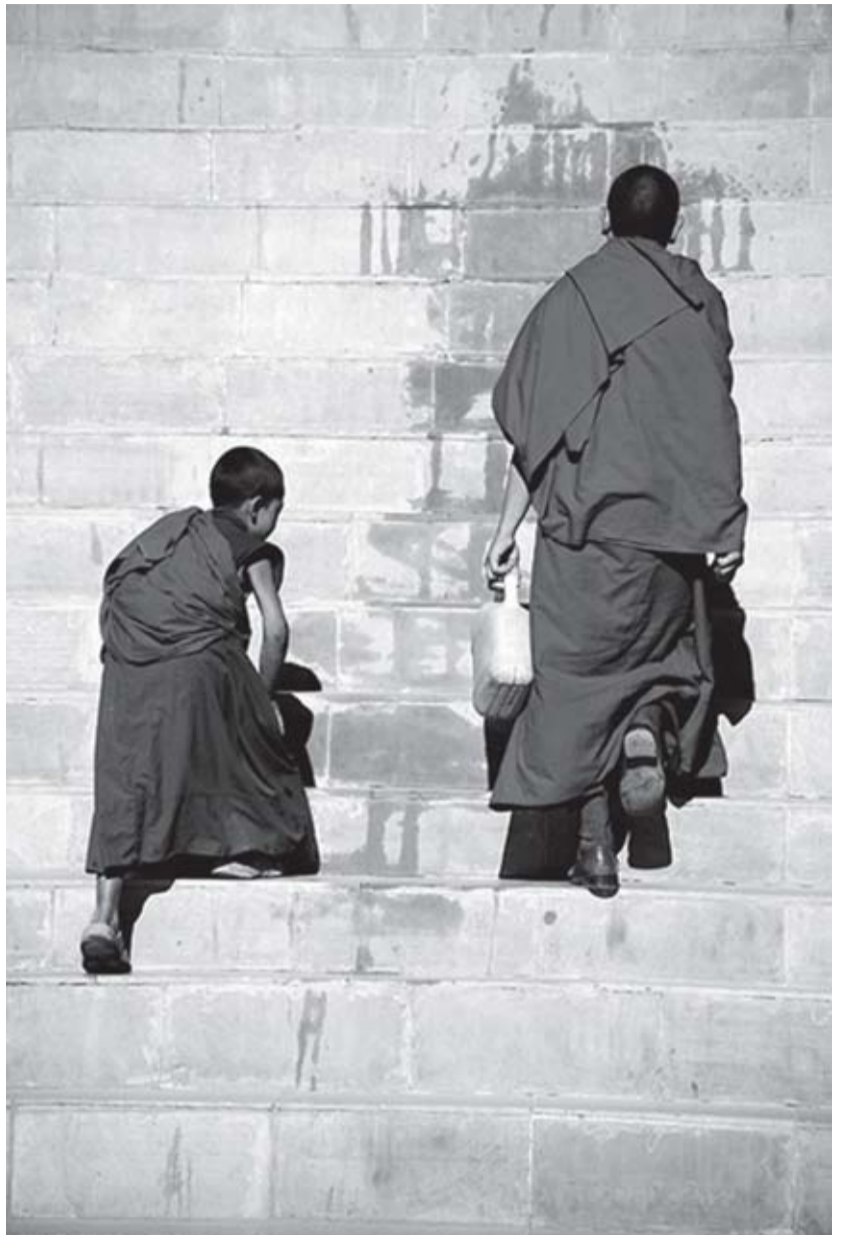
kodhat, hogy apa, nagypapa lehessen délelőttre igény szerint, mert kicsoda marhaság ennyi kötelező mellett visszacsábulni a már foszlányokban is alig létező múltba?

Talán a fordító bűnös ebben, nem csak Twain. Hát persze, a fordító (Koroknay István) is. Jut persze, mint mindig, meglepetés. A Huckleberryt, vagy egy részét Karinthy Frigyes fordítja. Utána kellene nézni, hogyan is van ez, miért kettős a fordítólista. Nagytetű, gyönyörű, levegős magyar. Könnyű, nehéz, ironikus és drámai fiúagy.

Mire felfogtam, hogy dolgom volna, azért ülök a konyhában, már négy óra, lefagy a lábam, nikotinmérgezősemm van. Nem tudom, mire volt jó. De jó volt. Vagy hogyan is fogalmazzam.

Twain 1835-ben születik Samuel Langhorne Clemens néven. A rabszolgatartó Délen, a Mississippi mellett nő fel. 12 éves, amikor apja meghal, dolgozni kényszerül. Iskolába nem jár. 18 évesen lelép a családi házból, próbálgatja, mit akarna. Nyomdászsegéd, kormányos gőzhajón, révkalauz a Mississippin. Harcol a polgárháborúban (déli katoná), de lelép onnan is, nem neki szabták a katonalétet. Egyébként is író ne legyen katoná. Összeáll bátyjával, ezüstművészettel és telekspekulációkkal próbálkoznak, eredmény nélkül. A kudarc után kezd újságíróként dolgozni. Újságírából megél, hozza a nevet, a dollárt. 1860-ban áttelepül San Franciscóba, és meglódul a szekér. 1870-ben nősül. Az asszony – mint az asszonyok rendszerint – keményen átfaragja Twaint. Tiltja az italtól, kezeli a pénzt (*Twainnek fogalma nincs a dollár természetéről*). 1910-ben bekövetkezett haláláig elképesztő mennyiséget ír, szinte egy amerikai Jókai. Több felolvasó körutat tart Európában.

1910. április 21-én, 75 évesen hal meg (sz. 1835. november 30-án).

színezzni azzal a nyelvvel, mely akkor oly szegény volt; s az egyszerű szavak kincseit rejtenek gondolatokban, érzelmekben, igazságokban. [...]"

A Mestert Színész nő veri el a színháztól, a drámaírástól, így, nagybetűvel Színész nő. Filozófiát és jogot tanul a pesti egyetemen takács szülei pénzén. Odacsapódik az erejét próbálgató magyar színházhoz. Fordít latinból, németből, franciából, drámákat ír át, magyarít a frissiben összeállt magyar nyelvű (Bástya-)Rondella nevű csapatnak. Szerepel, rendez. És rácsodálkozik egy kiváló és gyönyörű színésznőre, ami nem javallott harminc alatt.

Széppataki Róza a szépség.

És Katona Józsefet marcangolja a szerelem. Huszonkét éves. Mikor marcangolja? Addig tépi, rágja, amíg eltökélten levelet ír. Szerény, esendő, semmi bánkbáni keménység, de benne az ultimátum, Maga lesz az ok, ha a Magyar Szín elveszt egy ekkora formátumot. Ugyanakkor a levél láthatóvá teszi azt is, lassan csörgedez a korban. A lángoló, életre szóló szerelem megtűr fél év pauzát.

Ímé:

„Holnap jókor haza kell utaznom. Én magát végzetlenül szerettem, s lelkemben hordozom képét, mióta először színpadon megláttam játszani, s ezen szende képet fogom titkon keblembe zárva, végleheletemig hordozni. Ha meghallgat s hajlandó hozzám, egy darabka rózsaszín szalagot zárjon a felelethez, ha meg nem hallgat, egy darabka fekete szalagot zárjon a felelethez. E két szín fogja éltém irányát kormányozni. Ha rózsaszín lesz a jel, félév múlva visszatérek Pestre, s akkor bővebben fogok nyilatkozni; ha fekete lesz, akkor szívem örökre gyászolni fog. K. J.“

Szegény „K. J.“ hazautazik Kecskemétre, és várja, várja a sorsdöntő választ: a rózsaszín vagy fekete szalagot = élet, halál. Hiába vár. Hiába remél. Széppataki Róza Déry István felesége már. Nem válaszol a szerelmes levélre.

Három éve (2006. április 20-án) halt meg Bella István.

Nem ismertem, őszintén nem, a költészetét. Korosztályomra figyeltem, hiába volt Kossuth- és József Attila-díjas költő, író, műfordító, az ember, a fiatal ember, különösen a furcsa tapasztalatokkal, jelekkel gyanakodva szondázta a hatvanas-hetvenes éveket túlélt költőket.

Bella 1940. augusztus 7-én születik, az ELTÉN szerez diplomát, eztán népművelő, könyvtáros. Első kötete Szagatott világ címmel jelenik meg 1966-ban, ezt többkevesebb rendszerességgel követik verses munkái és műfordításai. Összegyűjtött versei 1999-ben jelentek meg *Tudsz e még világot?* címmel. Két József Attila-díjat (1970, 1986), 2001-ben Kossuth-díjat kap. 2002-től tagja a Magyar Digitális Irodalmi Akadémiának. 1988-ban megkapja az Év Könyve díjat a Kossuth és a két JA-díj mellé. Most pedig (2008.) az Írószövetség alapított költői díjat a nevével. Bella-díj. „A gyerekeknek Ani Máni apukája, a fiataloknak Szeretkezéseink elmesélője, a Verskarácsony anyala, a közönségnek a költőember, fiatal kortársak mentora. Élő legenda volt, élő költő marad halála után.“ – olvasom valahol.

179 éve, 1830. április 16-án hal meg hatvanévesen (1791. november 11-én születik) a legárvább és legboldogtalanabb kecskeméti drámaíró-főügyész, akit hátán hordott a föld. 217 éve Katona József az ő becses neve.

Azt mondja Jókai: „Kitől tanulhatta Katona József e század elején ezt a magyar drámai szólást, aminél előtte nem írt soha senki, utána is nagyon kevesen? Honnan kerültek elméjébe ezek a magvas mondások, amiknek mély értelmük van, s amiket mégis mindenki megért, hogy írhatott ily tiszta magyarsággal abban az időben, amidőn a magyar auctor, ha pennát fogott, koncipiálni az ideáit, ahhoz segítségül hívott latint, franciát, németet; hogy tudott oly gazdagon

LÁTOGATÓCSÚCCSAL ZÁRT A XVI. BUDAPESTI NEMZETKÖZI KÖNYVFESZTIVÁL. Vasárnap délutánig 61 ezernél is többen keresték fel a seregszmlét, amelyen a legtöbb érdeklődőt a Gyermek(b)irodalom vonzotta – közölte a szervező Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése (MKKE) az esti zárás előtt az MTI-vel. Tavaly több mint 60 ezer látogatója volt a könyves seregszmlének.

ÁTADTÁK AZ ÉV KÍADÓJA ÉS AZ ÉV KERESKEDŐJE DÍJÁKAT. Az Év kiadója az Európa, az Év kereskedője a Bookline.hu lett.

AZ ÉV GYERMEK-KÖNYVE DÍJÁT Lackfi János és Szijj Ferenc író, Pacsovszky Zsolt fordító és Békés Rozi illusztrátor

kapta a Gyermekkönyvek Nemzetközi Tanácsa (IBBY) Magyar Szekciójától, Mosonyi Aliz író pedig életműdíjjal tüntették ki. Az elismeréseket a XVI. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon adták át vasárnap.

A ROMÁN IRODALOM „NAGY-ASSZONYÁVAL” ESTERHÁZY PÉTER BESZÉLT. Magyarul megjelent eddigi egyetlen kötetéről, A találkozásról és előkészületben lévő könyvéről, Az eltűnt délelőtről is beszélt

Gabriela Adameşteanu, a román irodalom „nagyasszonya” a XVI. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon szombaton, ahol Esterházy Péter Kossuth-díjas író vendége volt.

Az eltűnt délelőtt eredetileg a könyvfesztiválra jelent volna meg, eredeti fordítójának halála miatt azonban késik a megjelenése, így a regényt szombaton csak Gabriela Adameşteanu szavaiból ismerhette meg a Milenaris közönsége. A román író elmondta, hogy a történet 1916-ban kezdődik. Elárulta: azért választotta pont ezt az évet, mert erről talált abból az időszakból megfelelő mennyiségű dokumentumot. A kötet főhősei a történet kezdetén öregasszonyok, akik beszélgetéseik alatt visszafiatalodnak, majd az egészen 1989-ig húzódó regény végére ismét megöregszenek.

LÁSZLÓFFY ALADÁRT, AZ ÉLETÉNEK 72. ÉVÉBEN ELHUNYT KOSSUTH-DÍJAS ERDELYI KÖLTŐT, ÍRÓT ma, április 29-én helyezik örök nyugalomra Kolozsváron, a Házsongárdi temetőben. A tordai születésű költő, író, műfordító, esszéista a kolozsvári Református Kollégiumban érettségizett, majd a kolozsvári egyetemen végezte a magyar irodalom szakot. 1961-től az Irodalmi Könyvkiadó szerkesztőségében dolgozott, 1962 és 1969 között a Napsugár című gyermeklap, 1982-től az Utunk (a rendszerváltás után Helikon) című irodalmi hetilap szerkesztője volt. 1994 óta meghívott előadóként a kolozsvári egyetemen kultúrtörténetet oktatott. A Kossuth-díjat 1998-ban kapta meg, de kitüntették többek között a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjével és a Románia Csillaga tisztí fokozatával is. Életében több mint 30 kötete jelent meg, köztük a Héphaisztosz és a Papírepülő című regények, számos vers- és esszékötet, illetve a Kántor László fényképeivel illusztrált Házsongárd monográfia. Magyarra fordította többek között Mircea Dinescu verseit.

ÚJ KÖNYVET ÍGÉR DAN BROWN. Újra felpézsdülhet a könyvvilág, kiadója bejelentése szerint ugyanis még ebben az évben megjelenik Dan Brownnak, a Da Vinci-kód írójának új könyve, amelynek szintén Robert Langdon lesz a főhőse.

A Knopf Doubleday kiadócsoport szeptemberre ígérte a szerző 12 óra alatt játszódó, The Lost Symbol (Az elveszett jelkép) címet viselő krimijének megjelenését. „Ez a regény egy furcsa és csodálatos utazás volt” – írta Dan Brown a kiadó által nyilvánosságra hozott közleményében. „Rendkívüli kihívás volt öt év kutatómunkáját beleszőni a történet 12 óra alatt játszódó ke-

retébe. Robert Langdon élete sokkal gyorsabban halad, mint a sajátom” – fogalmazott az író. A Knopf Doubleday először ötmillió példányban nyomja ki a könyvet, ez a kiadó történetének legnagyobb példányszámát jelenti, noha ez is jócskán elmarad a Harry Potter utolsó kötetének 10 millió példányszámos debütálásától.

MAGYAR ALKOTÓK A BOLOGNAI GYERMEKKÖNYVVÁSÁRON. Más típusú könyvek

kelendők a nemzetközi gyermekkönyvpiacra, mint Magyarországon – összegezték az idei Bolognai Gyermekkönyvvásáron szerzett tapasztalataikat a XVI. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál Gyermek(b)irodalmában rendezett pénteki be-

szélgetés résztvevői. A beszélgetésben részt vevő alkotók egyetértettek abban: nagyban megkönnyítene

a magyar illusztrátorok külföldi érvényesülését, ha sikerülne egy nagy nemzetközi verseny díját elhozni, ez a kitörés azonban egyelőre várat magára.

„Szerencsére lassan a hazai ízlés is kezd kitágulni, a kiadók bátrabbá válnak” – tekintett bizakodva a jövőbe Paulovkin Boglárka.

MARKÓ BÉLA KÖNYVE LEHALLGATÁSI

JEGYZŐKÖNYVEIRŐL. Egy irredata hétköznapi címmel Markó Béla kötetbe szerkesztette a román titkosszolgálat által 1986 és 1989 között róla készített lehallgatási jegyzőkönyveket.

„Olyan, akár egy különös dokumentumregény, amit nem én írtam, de benne van, amit barátaimmal, ismerőseimmel beszéltem” – fogalmazott a költő. Markó Béla nyomozó élménynek nevezte, hogy a Ceausescu-diktatúra utolsó éveiben a romániai értelmiségiek élete látszólag nyitott könyv volt a kommunista hatalom titkosszolgálat, a Securitate előtt. Ő ebben az időszokban az Igaz szó című irodalmi folyóirat szerkesztője volt.

„Saját telefonbeszélgetéseimet, a lakásomon és egyéb helyeken folytatott személyes beszélgetéseim anyagát kaphattam kézhez a törvény adta lehetőségekkel élve. Ezek természetesen magyar nyelven zajlottak, a hatóságok románra fordították, amit most a kötetbe visszafordítottak magyarra” – fejtette ki. A könyv célja nem a leleplezés, hanem annak bemutatása, hogy a kommunista hatalom miként próbálta sziszifuszi módon ellenőrzése alatt tartani az embereket. „Írói szemzőgből nem szomorúságot érzek, inkább megdöbbenést, szégyent, mert beleleste az életünkbe. Mennyire naivak voltunk! Tudtuk, hogy lehallgatnak, de nem hittük volna, hogy ennyi energiát fordít erre a rendszer. Hiszen mi csak értelmiségiek voltunk, akik tették a dolgukat” – mondta Markó Béla.

JUAN MARSÉ KATALÁN REGÉNYÍRÓNAK ítélték oda idén a spanyol nyelvű irodalom legrangosabb elismerését, a Cervantes-díjat. Az elismerést Miguel de Cervantes szülővárosában, a spanyol fővárosához közeli Alcalá de Henares egyetemén adták át csütörtökön. I. János Károly spanyol király „a 20. és 21. századi spanyol kultúra egyik fő alakjaként” méltatta a szerzőt, aki „tollával azért küzd, hogy Spanyolország szolidárisabb, igazságosabb és humánusabb nemzet legyen”.

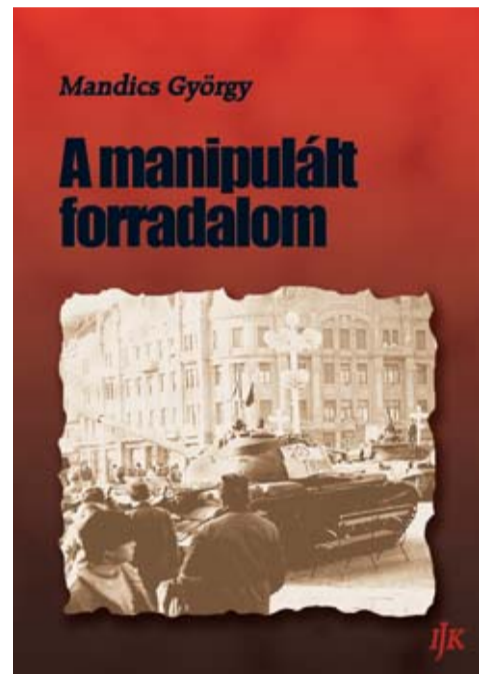
Kulturális hírek

Irodalmi Jelen Könyvek

Mandics György A manipulált forradalom

1989 decembere rég várt fordulatot hozott Románia életébe: a „karácsonyi forradalom” megdöntötte az európai kommunizmusok egyik legvadabb formáját, Nicolae Ceausescu diktatúráját. Akinek erről a diktatúráról nincsenek személyes élményei, Mandics György nagy lélegzetű könyvéből, A manipulált forradalomból ízelítőt kaphat abból is, hogyan, miként kergette a román diktátor, „a nép legszeretettebb fia” és „világhírű tudós” felesége, az ország 1-es és 2-es számú embere, valamint a hű kiszolgálók hada a végső kétségbeesésbe a lakosságot, amely adott pillanatban a fegyverekkel is képes volt szembenézni.

Lapszámunk szerzői

Böszörményi Zoltán – 1951-ben született Aradon, költő, író. Legutóbbi kötete: *Az éjpuha teste* (2008).

Brody, Alexander – 1933-ban született Budapesten, író. Bródy Sándor unokája, Hunyady Sándor unokaöccse, a két íróóriás hagyatékának gondozója. Legutóbbi kötete: *Hét évtized ízei – pillanatfelvételek* (2008).

Csapody Kinga – 1980-ban született Siófokon, magyar–angol szakos tanár.

Gömöri György – 1934-ben született Budapesten, költő. Legutóbbi kötete: *Ez, és nem más* (2007).

Halmosi Sándor – 1971-ben született Szatmárnémetiben, költő, műfordító, matematikus. Tagja a Magyar Írószövetségnek és a FISZ-nek, elnöke a stuttgarti ECHIVOX Irodalmi és Művészeti Társaságnak. Legutóbbi kötete: *Annapurna déli lejtőin – szeretők könyve* (2006).

Hevesi Mónár József – 1948-ban született Aradon, közönségszervező, közíró, költő, jelenleg orvos Nagyzerinden. Legutóbbi kötete: *Magánúton* (2007).

Hodjak, Franz – 1944-ben született Nagyszébenben, 1992 óta Németországban él, a kortárs német irodalom kiemelkedő alakja.

Komán János – 1944-ben született Marosugrán, költő, tanár. Legutóbbi kötete: *Mindig is lesz egy újabb világ* (2009).

Onagy Zoltán – 1952-ben született Budapesten, író, szerkesztő. Legutóbbi kötete: *Sötétkapu* (2006).

Orbán János Dénes – 1973-ban született Brassóban, író, költő, szerkesztő. Legutóbbi kötete: *Tragédiák és cipők* (2006).

Weiner Sennyei Tibor – 1981-ben született Egerben, költő, alkimista. Legutóbbi kötete: *A tengerszint feletti magasság meghatározása* (2008).

Lapunk
megjelenését a

támogatja